

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р

Робоча програма ОК СОЦІОЛОГІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Нормативний Соціологія громадянського суспільства
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	бакалавр 054 соціологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025/ 2 семестр / 3 курс
Викладач	Демчик О.І., старший викладач
Профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/sklad-kafedry-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/demchyk-oleksandr-igorovych/
Контактний телефон	+38 050 486 06 02
E-mail:	demchyk.oleksandr@gmail.com

Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=7043
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького що п'ятниці з 10 ⁰⁰ до 11 ⁰⁰ .

АНОТАЦІЯ

Робоча програма ОК “Соціологія громадянського суспільства” розроблена для здобувачів бакалаврського рівня спеціальності 054 Соціологія та спрямований на вивчення теоретичних основ, структурних особливостей і функціонування громадянського суспільства в сучасних демократичних державах.

Курс розкриває концептуальні підходи до аналізу громадянського суспільства, його взаємодію з державою, соціальними інститутами та економічними структурами. Студенти ознайомляться з моделями розвитку громадянського суспільства, роллю неурядових організацій, соціальних рухів та механізмами громадської участі в процесі ухвалення рішень.

Особлива увага приділяється аналізу українського громадянського суспільства в контексті демократичних трансформацій, євроінтеграції та воєнних викликів. Курс також розглядає інструменти соціологічного дослідження громадянського суспільства та методи оцінки його впливу на соціальні зміни.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета курсу – надати студентам фундаментальні знання про громадянське суспільство, його структуру, механізми функціонування та роль у демократичних процесах, а також сформувані навички аналізу соціальних взаємодій між громадянськими інституціями, державою та економічними структурами. Основними **завданнями курсу** є ознайомлення студентів із теоретичними концепціями громадянського суспільства та його історичною еволюцією; розглянути основні моделі взаємодії громадянського суспільства з державою та бізнесом; проаналізувати діяльність неурядових організацій, соціальних рухів та механізмів громадської участі; дослідити українське громадянське суспільство в контексті демократичних змін, євроінтеграції та викликів війни та ознайомити студентів із методами соціологічного аналізу громадянського суспільства та способами оцінки його впливу на соціальні процеси.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

2. Загальні компетентності:

ЗК 05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 06 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 09 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

3. Спеціальні компетентності:

СК 02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій

СК 03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому

СК 09. Здатність аналізувати суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання (РН)

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН03 Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Комунікабельність
2. Критичне мислення
3. Прийняття рішень
4. Творчість
5. Переконавання
6. Відкритість до критики

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Забезпечення всеохоплювальної і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
2. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього кредитів) (годин,
Кількість годин денна форма	16	30	74	120/4

Підсумковий контроль – екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, дотримується студентоцентрований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj> Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем (модулів)	Кількість годин /денна форма				Рекомендована література
	Л	ПР	СР	Всього	
Тема 1. Дослідницькі виміри соціології громадянського суспільства	2	2	6	10	1-15
Тема 2. Громадянське суспільство і людина, громадянин	2	2	6	10	1-15
Тема 3. Громадянське суспільство і держава, влада, еліта	2	2	6	10	1-15
Тема 4. Громадянське суспільство і політичний режим	0	2	7	9	1-15
Тема 5. Громадянське суспільство і місцеве самоврядування	2	4	6	12	1-15
Тема 6. Громадянське суспільство і політичні партії	0	2	7	9	1-15
Тема 7. Громадянське суспільство і	2	2	6	10	1-15

неурядові організації					
Тема 8. Громадянське суспільство і ЗМІ	0	4	6	10	1-15
Тема 9. Громадянське суспільство і соціальна політика	2	2	6	10	1-15
Тема 10. Громадянське суспільство і публічні послуги	2	2	6	10	1-15
Тема 11. Громадянське суспільство і культура, толерантність, ідентичність	2	4	6	12	1-15
Тема 12. Громадянське суспільство і мілітаризація	0	2	6	8	1-15
Усього	16	30	74	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Дослідницькі виміри соціології громадянського суспільства

Соціологія громадянського суспільства його структура, функції та механізми взаємодії з державою та ринком. Методи вивчення громадянської активності, соціального капіталу та рівня довіри між громадянами. Емпіричні дослідження щодо розвитку громадянських ініціатив та їх впливу на соціальні процеси. Якісні методи збору даних, зокрема соціологічне опитування, контент-аналіз та кейс-стадії. Міжнародні порівняльні дослідження громадянського суспільства та показники його розвитку.

Тема 2. Громадянське суспільство і людина, громадянин

Громадянське суспільство як основа активної участі громадян у суспільному житті. Поняття громадянської відповідальності, прав і обов'язків людини у демократичному суспільстві. Механізми громадянської освіти, що сприяють формуванню активної громадянської позиції. Соціальна солідарність, взаємодія людей у межах добровільних об'єднань, ініціативних груп та рухів. Фактори, які впливають на рівень громадянської активності: рівень освіти, довіра до інституцій, соціальні мережі та політична культура.

Тема 3. Громадянське суспільство і держава, влада, еліта

Громадянське суспільство - роль контролера влади, забезпечуючи баланс між державними структурами та суспільними інтересами. Механізм демократичного контролю над владою, роль громадянських ініціатив у формуванні політики. Діяльність політичної та економічної еліти, рівень її відкритості та відповідальності перед суспільством. Антикорупційні ініціативи, громадський моніторинг діяльності органів влади. Взаємодія держави та громадянського суспільства у питаннях соціальної політики, прав людини та забезпечення громадянських свобод.

Тема 4. Громадянське суспільство і політичний режим

Вплив політичного режиму на розвиток громадянського суспільства. Особливості функціонування громадянських інститутів у демократичних, авторитарних та тоталітарних системах. Механізми стримування та протидії авторитаризму через активне громадянське суспільство. Революційні і протестні рухи як інструментам суспільних змін. Роль міжнародних організацій у підтримці громадянського суспільства в країнах із нестабільними політичними режимами.

Тема 5. Громадянське суспільство і місцеве самоврядування

Громадянське суспільство - роль у розвитку місцевого самоврядування, демократизація процесів ухвалення рішень. Механізм участі громадян у муніципальному управлінні: громадське слухання, петиції, місцеві ініціативи. Форми співпраці між громадськими організаціями та місцевою владою. Практики децентралізації та їх вплив на ефективність управління громадами.

Тема 6. Громадянське суспільство і політичні партії

Роль громадянського суспільства у формуванні політичних партій та вплив на партійну систему. Механізми громадського контролю за діяльністю партій, їх програми та ідеологічні платформи. Питання політичної соціалізації громадян через участь у партійній діяльності. Зв'язки між громадянськими рухами та політичними партіями у контексті виборчого процесу.

Тема 7. Громадянське суспільство і неурядові організації

Неурядові організації (НУО) їх роль у підтримці громадянської активності та вирішенні соціальних проблем. Типи НУО, їхні функції та джерела фінансуєздодія між НУО та державними органами, механізми адвокації та громадського лобіювання. Вплив міжнародних НУО на розвиток громадянського суспільства.

Тема 8. Громадянське суспільство і ЗМІ

Роль медіа у розвитку громадянського суспільства. Свобода слова, незалежності ЗМІ та їх взаємодії з державними органами. Механізми маніпуляції громадською думкою та роль соціальної мережі у мобілізації громадянських ініціатив.

Тема 9. Громадянське суспільство і соціальна політика

Роль громадських організацій у розробці та реалізації соціальної політики. Ініціативи щодо підтримки вразливих верств населення, боротьби з бідністю, захисту прав людини. Взаємодія громадянського суспільства та державних соціальних служб.

Тема 10. Громадянське суспільство і публічні послуги

Участь громадянського суспільства в контролі якості та доступності публічних послуг. Механізми партнерства між державою та громадськими організаціями у сфері освіти, охорони здоров'я та безпеки.

Тема 11. Громадянське суспільство і культура, толерантність, ідентичність

Роль громадянського суспільства у збереженні культурної спадщини, формуванні ідентичності та сприянні міжкультурному діалогу. Вплив громадських ініціатив на розвиток культурної толерантності та підтримку етнічних меншин.

Тема 12. Громадянське суспільство і мілітаризація

Вплив збройних конфліктів на громадянське суспільство та рівень громадянської активності. Роль волонтерських рухів, організацій підтримки ветеранів та ініціативи щодо реінтеграції військових у суспільне життя. Питання балансу між безпекою та демократичними свободами у кризових умовах.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Підготуйте тези на тему “ Роль громадянського суспільства у формуванні політичних партій та вплив на партійну систему”.
2	Напишіть есе на тему “ Вплив збройних конфліктів на громадянське суспільство та рівень громадянської активності”.
3	Підготувати доповідь на тему “Вплив громадських ініціатив на розвиток культурної толерантності та підтримку етнічних меншин в умовах війни”

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що таке громадянське суспільство та які його основні характеристики?
2. Які історичні етапи розвитку громадянського суспільства?
3. Які основні теоретичні підходи до вивчення громадянського суспільства?
4. Як взаємодіють громадянське суспільство, держава та ринок?
5. Які функції виконує громадянське суспільство у демократичних країнах?
6. Які методи соціологічного дослідження використовуються для аналізу громадянського суспільства?
7. Що таке соціальний капітал і як він впливає на розвиток громадянського суспільства?
8. Які ключові індикатори розвитку громадянського суспільства?
9. Які світові дослідницькі проєкти займаються вивченням громадянського суспільства?
10. Як вимірюється рівень громадянської активності?
11. Які основні риси активного громадянина?

12. Як впливає рівень освіти на громадянську активність?
13. Що таке громадянська відповідальність?
14. Які основні права та обов'язки громадянина у демократичному суспільстві?
15. Які форми громадянської участі існують у сучасному суспільстві?
16. Як громадянське суспільство здійснює контроль над владою?
17. Яку роль у розвитку громадянського суспільства відіграє політична еліта?
18. Як відбувається взаємодія між громадянськими ініціативами та державними структурами?
19. Які механізми протидії корупції існують у громадянському суспільстві?
20. Як громадянське суспільство впливає на формування державної політики?
21. Як політичний режим впливає на розвиток громадянського суспільства?
22. Які особливості функціонування громадянського суспільства в умовах авторитарного режиму?
23. Як громадянське суспільство сприяє демократизації?
24. Яку роль відіграють протестні рухи у громадянському суспільстві?
25. Які механізми саморегуляції існують у громадянському суспільстві?
26. Як громадянське суспільство впливає на розвиток місцевого самоврядування?
27. Які механізми громадської участі в ухваленні рішень на місцевому рівні?
28. Що таке громадські слухання та як вони реалізуються?
29. Як децентралізація впливає на активність громадянського суспільства?
30. Які форми співпраці між громадськими організаціями та місцевою владою існують?
31. Як політичні партії взаємодіють із громадянським суспільством?
32. Які відмінності між політичними партіями та громадськими рухами?

33. Як громадянське суспільство може впливати на партійні програми?
34. Яка роль громадянського суспільства у виборчих процесах?
35. Як партії залучають громадян до політичної участі?
36. Що таке неурядові організації (НУО) та які їхні функції?
37. Як фінансуються неурядові організації?
38. Які виклики стоять перед діяльністю НУО в сучасному суспільстві?
39. Як міжнародні НУО підтримують розвиток громадянського суспільства?
40. Які механізми адвокації використовують громадські організації?
41. Як ЗМІ сприяють розвитку громадянського суспільства?
42. Яку роль відіграє свобода слова у функціонуванні громадянського суспільства?
43. Як соціальні мережі змінюють механізми громадянської активності?
44. Які загрози несе медіа маніпуляція для громадянського суспільства?
45. Як журналістські розслідування впливають на громадський контроль над владою?
46. Як громадянське суспільство впливає на розробку та реалізацію соціальної політики?
47. Які громадські ініціативи сприяють соціальній інтеграції вразливих груп населення?
48. Як громадянське суспільство сприяє вирішенню проблем бідності?
49. Які проєкти громадянського суспільства спрямовані на захист прав людини?
50. Як відбувається співпраця громадянського суспільства з міжнародними організаціями у сфері соціальної політики?

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	Лекції-дискусії, опрацювання наукових текстів/досліджень, створення ситуацій пізнавальної новизни, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування,
РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	Лекції-дискусії, пояснення, спостереження, кейс-стаді, моделювання ситуацій, виконання індивідуальних навчальних завдань, аналітичний метод, методи інтерактивного навчання	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.	Лекції-дискусії, пояснення, спостереження, кейс-стаді, самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, аналітичний метод, моделювання ситуацій	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування
РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.	Лекції-дискусії, проблемний виклад, пояснення, кейс-стаді, аналітичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни аналітичний метод, методи інтерактивного навчання	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання

здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, раліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента		
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):	Блок 1	Блок 2
	Блок 1: Громадянське суспільство, держава, влада.		
	Творче завдання: Проаналізуйте важливість емпіричних досліджень щодо розвитку громадянських ініціатив та їх впливу на соціальні процеси.	5	
	Підготовка і захист завдання: Підготуйте презентацію, де на конкретних прикладах покажете місце міжнародних організацій у підтримці громадянського суспільства в країнах із нестабільними політичними режимами.	5	
	Підготуйте Есе на тему: “Практики децентралізації та їх вплив на ефективність управління громадами.”.	5	
	Блок 2: Громадянське суспільство та не урядові інституції.		
	Творче завдання: Проаналізуйте важливість участі громадянського суспільства в контролі якості та доступності публічних послуг		5

	.Підготовка і захист завдання: Підготуйте презентацію, де на конкретних прикладах покажете механізми маніпуляції громадською думкою та роль соціальної мережі у мобілізації громадянських ініціатив		5
	Підготуйте Есе на тему: “Роль волонтерських рухів, організацій підтримки ветеранів та ініціативи щодо реінтеграції військових у суспільне життя”.		5
	Разом	15	15
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		
	Підготуйте тези на тему “ Роль громадянського суспільства у формуванні політичних партій та вплив на партійну систему”.		10
	Напишіть есе на тему “ Вплив збройних конфліктів на громадянське суспільство та рівень громадянської активності”.		10
	Підготувати доповідь на тему “Вплив громадських ініціатив на розвиток культурної толерантності та підтримку етнічних меншин в умовах війни”		10
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)		40
	Загальний бал (максимальний бал – 100)		100

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання	Максимально 5 балів: 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Творчі завдання/Практико-орієнтовані завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до

	актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
Науково - пошукові завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень

	професіоналізму у доборі практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
--	---

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є залік, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 20 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 20 балів).

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23

Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20
--	--	-----	------

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на цодт, а також в whats app групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук Т. Вплив інститутів громадянського суспільства на розвиток демократії. *Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.* (12 грудня 2013 р., м. Київ) / упоряд. В. М. Яблонський, О. А. Корнієвський, П. Ф. Вознюк; за заг. ред. О. А. Корнієвського. К.: НІСД, 2014. Сер. «Громадянське суспільство», Вип. 1. С. 36 – 40
2. Андріяш В. І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_9_6.
3. Бойко Н. Інтернет як ресурс впливу громадян на владу в сучасному українському суспільстві. В: В. Ворона, М. Шульга (ред.) *Українське суспільство 1992–2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг*. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2013. С. 375–381.
4. Бойко Н. Інтернет-активність користувачів в умовах соціально-політичної деструкції. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2014. Вип. 1 (15). С. 163–172.
5. Бордун І. Роль незалежних мас-медіа в демократичному суспільстві. *Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щоріч. наук. пр.* відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 286-288.
6. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія. У 2-х т. Т. 1. Загальнотеоретичні та конституційно-правові аспекти розвитку громадянського суспільства в Україні / за ред. Ю. С. Шемшученка, О. В. Скрипнюка. Київ: Юридична думка, 2018. 676 с.
7. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації: аналіт. доп. / В. М. Яблонський та ін.; за ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ: НІСД, 2019. 112 с.
8. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку: монографія / Г. Ю. Васильєв та ін.; за ред. М. П. Требіна; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків: Право, 2013. 536 с.
9. Лукашевич М.М., Шандор Ф.Ф. Соціологія масової комунікації. Підручник. К.: Знання, 2015.
10. Соціальна політика / за заг. ред. В.М. Пічі та Я.Б. Турчин. Львів: Новий світ, 2018. 318 с.
11. Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні / за наук. ред. О. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 288 с.
12. Токар М. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин: монографія / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. 412 с.
13. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
14. Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: навч. Посіб. Київ, 2021. 235 с.
15. Маріан Токар, Федір Шандор. Соціологія громадянського суспільства: інституціональний вимір. Нав. Посібник для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 054 «Соціологія». м. Ужгород 2024 р.

Інформаційні та інтернет ресурси

1. Margaret L. Andersen. Sociology: The Essentials. - 10th Edition. - <https://www.studocu.com/en-us/book/sociology-the-essentials/margaret-l-andersen-howard-f-taylor/28981>
2. Griffiths H., Keirns N., Strayer E., Cody-Rydzewski S., Scaramuzzo G., Sadler T., Vyain S., Bry J., Jones F. Introduction to Sociology. - 2e 2nd Edition, Kindle Edition. - OpenStax (Editor), 2015. <https://openstax.org/details/books/introduction-sociology-2e?Book%20details>
3. Kendall D. SOCIOLOGY IN OUR TIMES: THE ESSENTIALS, EIGHTH EDITION. - Cengage Learning, 2015. <https://zeabooks.com/book/sociology-in-our-times-the-essentials-10th-edition/#download>
4. Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» <https://i-soc.com.ua/ua/edition/journal/>
5. Збірний наукових праць «Соціальні виміри суспільства» <https://i-soc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/>
6. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / За ред. В. В.Танчера, В. П.Степаненка. - К.: Інститут соціології НАН України, 2004. - 244 с. https://i-soc.com.ua/assets/files/library/social_transformation.pdf
7. Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua> <https://i-soc.com.ua/ua/edition/books/>